

IN MEMORIAM

LAKOS JÁNOS

1947–2017

A MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
FŐIGAZGATÓJA
1992–1997

Lakos János 1947. november 20-án, az akkor Zala, ma Veszprém megyéhez tartozó Balatonrendesen született.

Felsőfokú tanulmányait a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem kezdte meg, ahol 1972-ben történelem–földrajz szakos tanári diplomát, majd 1979-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetemen levéltárosi képesítést szerzett. 1976-ban doktorált a két világháború közötti korszak gazdaságtörténetéből, 1997-ben megkapta a PhD-fokozatot.

1972. szeptember elsejétől a Magyar Országos Levéltár munkatársa lett, majd 1976 decemberében a Pest Megyei Levéltárban folytatta levéltárosi munkáját. 1980–1982-ben az intézmény váci fióklevéltárát vezette, 1982. február elsejétől 1983. január 15-ig pedig igazgatóhelyettesi beosztásban működött. Ezt követően a Művelődési, illetve a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Levéltári Osztályának főmunkatársa, később pedig helyettes vezetője volt.

Pályájának csúcsát a Magyar Országos Levéltár főigazgatói pozíciójának betöltése jelentette. A Magyar Országos Levéltár és az Új Magyar Központi Levéltár egyesítése-

kor – a minisztérium által meghirdetett pályázat után – 1992. július elsejei hatállyal elnyerte a Levéltár főigazgatói posztját, amelyet 1997. június 30-ig töltött be.

Főigazgatói pályázatában hármas célt tűzött maga elé: a két levéltár összevonása ne okozzon törést a levéltár működésében, a Magyar Országos Levéltár elfoglalhassa súlyának megfelelő helyét a hazai levéltári rendszerben és a nemzetközi levéltári közéletben, a levéltár a közvélemény előtt is súlyának megfelelő ismertséget kapjon. Öt-éves főigazgatósága ideje alatt sikerült e célok többségét megvalósítani, újjá szervezte az egyesített intézményt, és Óbudán felépült a Levéltár új épülete. A szervezeti megújítás mellett a kárpótlási törvények nyomán előtérbe került a levéltár modern kori kihívásainak kezelése, az informatika és az állományvédelem területén jelentkező új feladatok megoldása.

1994–1997 között a *Levéltári Közlemények*, 1993-ban a *Levéltári Szemle* című szakmai folyóiratok főszerkesztője és az MTA Történettudományi Bizottságának a tagja.

1998-tól nyugdíjazásáig vezető szakfelügyelő volt, ami a levéltári szakma egészét érintő feladatokat hozott számára. E beosztása révén nem volt olyan levéltári terület és levéltártípus, amelyet ne ismert volna behatóan. Szakmai jelentéseinek alaposága és pontossága sokat segített abban, hogy az egyes levéltárak megfelelő szakmai állományral és költségvetési támogatással működhessenek.

2013-as nyugdíjba vonulása előtt – és utána is – segítette a 2012-ben létrehozott Magyar Nemzeti Levéltár vezetését. Főigazgató helyettesi jogkörben eljárva nagy mértékben járult hozzá a megyei levéltárak integrálásához az új szervezeti keretbe.

Munkásságáért több állami díjat és kitüntetést is kapott: a Széchényi Ferenc Díjat 2000-ben, az Ember Győző Díjat 2008-ban és a Pauler Gyula Díjat 2011-ben vette át.

Munkássága során egyaránt foglalkozott levéltári és történeti kérdésekkel. Fontosnak tartotta az iratanyagok szakszerű rendezését és szakmailag precíz ismertetőinek elkészítését, valamint azt is, hogy a levéltárak tudományos intézményként is működjenek, és az iratanyagban folytatott kutatások eredményeként magas színvonalú tudományos munkák készüljenek.

Pályája során összeállította a Magyar Országos Levéltár kéziratos térképeinek katalógusát, Pest megyei levéltárosként pedig a helytörténetírás támogatásához készített a kutatók számára a gyakorlatban is jól hasznosítható ismertető kötetet. A levéltári forráskiadványok között újdonságként hatott a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1989. évi jegyzőkönyveinek rendszerváltozást követő kiadása. Főigazgatói megbízatásának lejártával lehetőséget kapott arra, hogy befejezze korábban elkezdett munkáját, *A Szapáry- és a Wekerle-kormány minisztertanácsi jegyzőkönyvei 1890. március 16. – 1895. január 13.* című kötetet. Az oktatásban és az intézménytörténetben is alapműként forgatjuk a 2006-ban megjelent, *A Magyar Országos Levéltár története* című monográfiáját.

Lakos János a levéltárosi pálya teljességét élhette meg, építhetett, alkothatott, és a tudományos munkában is kiteljesedhetett. Munkájának eredménye az intézmény történetében és a tudományos életben egyaránt fennmarad.

DR. SZABÓ ATTILA

a Bács-Kiskun Megyei levéltár nyugállományú igazgatójának megemlékezése

ELHANGZOTT 2017. AUGUSZTUS 16-ÁN,
BALATONRENDESEN

Kedves János

Egyetemi csoporttársaid, barátaid, kollégáid szomorúság és bánattal teli szívvel búcsúznak Tőled.

Váratlanul érkezett halálhíred után első gondolataim között volt, hogy csaknem kereken 50 évvel ezelőtt, 1967 szeptemberében találkoztam először a kéttucatnyi történelem – földrajz szakos gólya a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem évnitijében. Az akkori felvételi rendszer jellegéből fakadóan (mely azt jelentette, hogy több mint tízszeres túljelentkezés után juthattunk be az egyetemre) mindnyájan éreztük, hogy csoportunk átlagon felüli teljesítményre lesz képes. Az első félév végi vizsgáknál lett szembevető és vált teljesen világossá, hogy közülünk egy valaki egyértelműen a legjobb. Az osztatlan balatonrendesi kisiskolából induló, majd gépipari technikumot elvégző Lakos János hozzánk, a gimnáziumi érettségit szerzettekhez képest – papírforma szerint – hátránnyal indult volna a történelem és a földrajz szakon, ám először meglepetésként, majd később teljes természetességgel vettük tudomásul, hogy János érdemjegyekkel is mérhető teljesítménye kiváló. Mindezt úgy tudta elérni, hogy csodálatra méltó memóriájához rendkívüli lényeglátás, rendszeresség, összpontosítás és egyenletesen színvonalas munka társult. Nála valóban teljes harmóniában élt együtt a tartalom és a forma. Még ma is emlékszem arra, hogy az esetlegesen kihagyott előadások anyagát a legegyszerűbb volt a Tőle elkért – minden lényegi elemet tartalmazó és kitűnően olvasható, nyomtatott betűvel írt – jegyzetéből átmásolni.

Nagy szerencsénkre a legtöbben kollégisták voltunk a csoportunkban, ami akkor azt is jelentette, hogy nemcsak az egyetemi órákon és a vizsgákra való készüléskor, hanem általában máskor is a választott tudományterületünkkel foglalkoztunk. Természetesen ezeken a beszélgetéseken, vitákon a felkészültsége és kitűnő érvelési készsége folytán – a jó értelemben vett – hangadók között meghatározó volt Lakos János. Érdeklődése már az első évfolyamokon a magyar polgári kor történetéhez kapcsolódott, amelyben nagy szerepet játszott az akkor professzorként Debrecenben működő *Ránki György* történész, akit János mentorának tekintett, és a doktori disszertációt is nála készítette. Az öt egyetemi év azonban nemcsak a tanulásról szólt, hanem annak szerves részét alkották a vizsgák utáni közös ünneplések, focimeccsek, a nyári és az évközi kirándulások, mint pl. a grúziai terepgyakorlat vagy az ukrainai építőtábor.

1972-ben az egyetem kapuján, tarsolyában kiváló eredményű diplomával és határozott életcéllal kilépő Lakos János rögtön a történettudomány egyik fellelegvárának te-

kintett Országos Levéltárban kezdett dolgozni. (Kis csoportunkból – különböző időben – még hárman kerülünk levéltárosi pályára.) Szerencsémre, a levéltári területen újból szorosabb lett János és köztem a szakmai és a baráti kapcsolat, ugyanis több évig a Pest Megyei Levéltárban, majd később az általa vezetett levéltári szakfelügyeletben dolgoztunk együtt, sőt, a levéltári kiegészítő szakot is együtt végeztük. Mint a Pest Megyei Levéltár csoportvezetője, majd igazgatóhelyettese, az Országos Levéltár főigazgatója, később a vezető szakfelügyelő azon kevés szakemberek egyike volt, akinek munkatílusa, hozzáállása semmit nem változott az egyetemi évekhez képest. Személyre való tekintet nélkül a maximális szakmaiságot, csak a minőségi precíz munkát volt hajlandó elfogadni, melynek hiányát mindig és azonnal szóvá tette. Különösen jó érzékkel alkalmazta – „a bölcsészészszerű” munkatársaknak nem ritkán problémát okozó – levéltárügyet érintő törvényeket, sőt, a ’90-es évek nagy szakmai feladatának számító új Levéltári törvény megalkotásában is elvitathatatlan érdemei voltak.

Jánossal a munkahelyen kívüli baráti kapcsolattartásnak csupán az egyik területét említem, amikor szervezésével és vezetésével a Minisztériumból, a budapesti és néhány vidéki levéltárból verbuválódott csapat Nagykőrösre érkezett, baráti focimeccsre. Ezek a rendszerváltás körüli években rendezett találkozások nemcsak a sportról, hanem azt követő vidám zsíroskenyér-evésekről és a hosszú beszélgetésekről is szóltak. Négy évvel ezelőtti nyugdíjba vonulása óta ritkultak a korábbi rendszeres találkozások, de szerencsére nem szakadt el a szakmától. Utoljára ez év februárjában találkoztunk a nagykőrösi levéltárban, ahol szóba került, hogy ősszel lesz 70 éves. Sajnos erre már nem kerülhet sor!

Kedves János! Nagy úrt hagytál magad után, hiányozni fogsz.

Isten Veled! Nyugodj békében!

Szabó Attila